

Егемен Қазақстан

"KASE сауда-саттық тізімдеріне 11 айда 34 қазақстандық компанияның корпоративтік бағалы қағаздарының 67 шығарылымы енгізілді"

15.12.2022

Биржада қаржыландыруды тарту үшін компания листинг процедурасынан өтуі керек, мұнда листинг процедурасының мәні бағалы қағаздар мен оның эмитентінің Биржа тізіміне енгізу талаптарына сәйкестігін тексеру болып табылады. Бұл ретте кәсіпкерлік субъектісінің ашықтығы мен өз акционерлері мен қаржылық жағдайы туралы ақпаратты ашуға дайындығы түйінді сәт болып табылады. KASE Басқарма Төрағасының орынбасары Наталья Юрьевна Хорошевская қазақстандық қор биржасында листинг қалай өтіп жатқаны және кәсіпкерлік субъектілерін қолдау үшін қандай шаралар қабылданып жатқаны туралы айтып берді.

- Орналастыру үшін дұрыс сайтты қалай таңдауға болады және листингтен өту кезінде компания қандай талаптарға сай болуы керек?

- Бүгінгі күні KASE әртүрлі капиталдандыру ұйымдарының қаржыландыруын тарту үшін барлық жағдайлар жасалған, саудаланатын қаржы құралдарының жеткілікті кең жиынтығы бар әмбебап сауда-саттық алаңы болып табылады.

KASE ресми тізімі төрт алаңға бөлінген: "негізгі", "баламалы", "аралас" және "жеке орналастыру".

"Негізгі" алаң қызмет ету мерзімі үш жылдан асатын және тұрақты бизнесі бар ірі компанияларға арналған. Осы алаңның компанияларына басқа алаңдармен салыстырғанда листингке, сондай-ақ ақпаратты ашуға неғұрлым қатаң талаптар қойылды. Компания сәйкес келуі тиіс критерийлер ұйымның негізгі қызметінен түсетін табыстың болуы (кемінде 3 млн АЕК), сондай-ақ оның активтерінің мөлшері соңғы үш жылдың әрқайсысы үшін кемінде 2 млн 550 мың АЕК болуы тиіс. Компанияның бағалы қағаздары "Негізгі" алаңда болуы мүмкін тағы бір балама критерий бар – эмитенттің Standard&Poor's халықаралық шкаласы бойынша "BB-" деңгейінен төмен емес қолданыстағы рейтингтік бағасының немесе Fitch немесе Moody's-тен ұқсас деңгейдегі рейтингі болуы тиіс.

Осы алаңның листингтік компаниялары үшін ақпаратты ашуға және корпоративтік басқару деңгейіне қойылатын талаптар бағалы қағаздар эмитенттері үшін жалпы талаптардан едәуір асып түседі.

Инвесторлар үшін бұл сауда-саттық алаңы эмитенттер мен олардың бағалы қағаздары туралы ақпараттың толықтығы мен қолжетімділігі тұрғысынан өте ыңғайлы.

"Баламалы" сауда-саттық алаңы шағын және орта бизнес компаниялары үшін құрылды, тиісінше, осы алаңдағы листингтік талаптар едәуір жұмсақ, ал ақпаратты ашуға қойылатын талаптар заңнамада белгіленген базалық талаптармен шектеледі. Бұл ретте KASE кәсіпкерлік субъектілерінің ашықтық пен айқындыққа деген ұмтылысын құптайды. Әлемдік

тәжірибе көрсеткендей, ашылатын ақпараттың сапасы өте маңызды және тәуекел сыйлықақысы көбінесе компанияның нарықтық (қоғамдық) тарихына байланысты.

Алаңдардың мұндай бөлінуі инвесторларға өз стратегияларын тиімді жоспарлауға мүмкіндік береді. Мысалы, шағын немесе стартап-компаниялардың қағаздарына қызығушылық танытатын инвесторлар "альтернативті" алаңында сатылатын бағалы қағаздарды таңдай алады. Ірі компаниялардың бағалы қағаздарын ұнататын инвесторлар "негізгі" алаңда сатылатын бағалы қағаздарға инвестиция сала алады.

2021 жылдың 01 шілдеден бастап KASE-де "жеке орналастыру" алаңы жұмыс істейді. Ол тек жеке (жабық) орналастыруға жататын мемлекеттік емес облигацияларға арналған. Бұл бастама "бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңына енгізілген тиісті өзгерістерге байланысты іске асырылды. Мұндай орналастыру инвесторлардың алдын-ала белгіленген шеңберінен капиталды жеңілдетілген түрде тарту құралы болып табылады. Бұл алаңда тек инвестор мен эмитент арасында тікелей мәмілелер жасалады, ал KASE олар бойынша есеп айырысудың орталық контрагент ретінде әрекет етеді.

Осы алаңның эмитенттері үшін ең төменгі листингілік талаптар және құжаттардың оңайлатылған пакеті белгіленген, сондай-ақ бұл алаң басқалардан компаниялардың ақпаратты жариялауға қойылатын талаптардың іс жүзінде жоқтығымен ерекшеленеді.

"Аралас" алаң қазақстандық бизнестің өкілдері болып табылмайтын түрлі эмитенттердің бағалы қағаздарына арналған. Мысалы, мемлекеттік облигациялар, халықаралық қаржы ұйымдарының бағалы қағаздары, инвестициялық қорлар, исламдық немесе туынды бағалы қағаздар үшін.

2021 жылдың қарашадасында "аралас" алаңда шетелдік эмитенттердің ETF акциялары мен бағалы қағаздары саудаланатын KASE GLOBAL жаңа секторы пайда болды. KASE жергілікті инвесторлар үшін өтімділік орталығы мәртебесін сақтау мақсатында шетелдік құралдардың листингтерін көбірек жүргізу үшін белсенді жұмыс жүргізуде.

- KASE-де бағалы қағаздар листингін жоспарлайтын компания нені білуі керек? Листинг процесі қанша уақытты алады?

- Компанияның бағалы қағаздары қор биржасында саудалануы үшін эмитент немесе бағалы қағаздардың рұқсаттама бастамашысы листинг процедурасынан өтуі керек. Жалпы, листинг – бұл қарапайым процедура, бірақ оны дайындау үшін компанияның белгілі бір уақыты мен ресурстары қажет. Компанияның листингтен өтпес бұрын өзін және бағалы қағаздардың талаптарға сәйкестігін тексеру маңызды, мысалы, қаржылық есеп берушіліктің қандай стандарттары бойынша жасалатынын, оның қаржылық есеп берушілігінің аудиті бойынша қандай аудиторлық ұйым қызмет көрсететінін, листингке талап етілетін барлық құжаттардың бар-жоғын тексеру және қаржылық кеңес беру қызметтерін көрсететін ұйымды тарту.

Листинг мерзімдеріне келетін болсақ, бұл процедура орташа есеппен 30 күнге дейін созылады және негізінен дайындалған құжаттар пакетінің сапасына, листингілік алымдарды төлеу мерзіміне байланысты. Тиісінше, егер компания алдын-ала дайындықты бастаса және құжаттардың толық пакетін сапалы қалыптастырса, онда листинг процедурасы әлдеқайда аз уақытты алады. Бағалы қағаздары KASE тізімдеріне енгізілген листингілік компаниялар үшін листинг процедурасының мерзімдері уақыт бойынша едәуір қысқа болуы мүмкін екенін атап өткен жөн.

- Жыл басынан бері KASE листингінен қанша компания өтті?

- 2022 жылдың қаңтар-қараша айларында KASE сауда-саттық тізімдеріне 34 қазақстандық компанияның корпоративтік бағалы қағаздарының 67 шығарылымы енгізілді. Өткен жылдың осы кезеңінде 37 компанияның 81 бағалы қағаздар шығарылымы енгізілді. Жыл басында қазақстандық компаниялардың эмиссиялық белсенділігінің белгілі бір төмендеуі байқалды,

бұл инфляция жағдайында борыш нарығының өскен мөлшерлемелерімен, сондай-ақ ішкі және сыртқы нарықтардың барлық сегменттерінің жоғары құбылмалылығымен байланысты болды.

Бұл ретте айналыс мерзімі 12 айдан аспайтын коммерциялық облигациялар листингіне қызығушылықтың артуы байқалады, бұл компанияның қысқа мерзімді қорландыруды жылдам тарту қажеттілігін қанағаттандырады. Әдетте, мұндай облигациялардың листингі уақыт бойынша едәуір қысқа және құжаттардың көлемі бойынша жеңіл, өйткені мұндай облигацияларды бағалы қағаздары KASE тізімдеріне енгізілген компаниялар шығарады.

Жалпы, көрсетілген кезеңде бөлшек сауда құралдарының тізімі кеңейді, бұл шетелдік эмитенттердің ETF акциялары мен бағалы қағаздарының листингі.

- Бүгінгі таңда KASE іс жүзінде Қазақстанның корпоративтік нарығында ESG саясатының жүргізушісі болып табылады. KASE "жасыл" және әлеуметтік жобаларды қаржыландыру үшін қандай мүмкіндіктер жасайды? ESG принциптерін эмитенттерге олардың бизнесінің көлемін ескере отырып қолдану тәсілі сараланады ма?

- Әлемдік экономикадағы қиын жағдайға қарамастан, ESG идеологиясы күн тәртібінде қалады. KASE өз кезегінде жауапты инвестициялаудың әлемдік трендін қолдайды және Қазақстанда тұрақты қаржы нарығын дамытуда басты рөлдердің бірін атқарады.

16 қарашада Қазақстан қаржыгерлерінің X конгресі аясында "ESG – қаржы нарығын дамытудың жаңа парадигмасы" Халықаралық конференциясы сәтті өтті. Форумды KASE ҚР ҰБ және ҚР Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігімен бірлесіп ұйымдастырды. Конференция барысында ESG қағидаттарын енгізу мәселелері қозғалды: тұрақты даму жобаларын қаржыландырудың жаһандық трендтері, реттеуді дамыту, корпоративтік ESG-стратегиялары және бизнесті трансформациялау, сондай-ақ ESG-ақпаратты ашу саласындағы озық практика, жасыл қаржыландырудың қолжетімді құралдары, Орталық Азия мен Қазақстандағы ESG-жобалар және басқа да өзекті тақырыптар.

KASE қаржы нарығында алғашқылардың бірі болып "жасыл" және әлеуметтік жобаларды қаржыландыру үшін инфрақұрылым құруды бастады. Бұрын атап өткеніміздей, 2021 жылы KASE ESG облигацияларының листингі мен орналастыруына жағдай жасады. Атап айтқанда, осындай бағалы қағаздарды листингілеу, облигациялар шығарылымдарын верификациялау және осы жобалар туралы ақпаратты ашу шарттары айқындалды.

Қор нарығындағы ESG бағыттарын дамыту мақсатында KASE орнықты даму облигацияларының эмитенттеріне листингілік алымдарды төлеу бойынша жеңілдіктер береді.

- KASE-де "жасыл", әлеуметтік және қазақстандық және халықаралық компаниялардың орнықты даму облигацияларын орналастыру туралы толығырақ айта аласыз ба?

- Соңғы жылдары KASE арқылы 60 млрд теңгеден астам сомаға бірнеше "жасыл" және әлеуметтік жобалар қаржыландырылды. Бұл кезеңде біз негізінен даму институттары мен халықаралық қаржы ұйымдарын көреміз, олар осындай жобаларды қаржыландыру мақсатында қаражат алады және олардың халықаралық капитал нарықтары қауымдастығы белгілеген қағидаттарға сәйкестігін тексереді. Бұл бағыттағы тренд қазірдің өзінде белгіленді.

KASE орналастырылған ESG облигацияларына келетін болсақ, Азия Даму Банкі (АДБ) жалпы көлемі 22,4 млрд теңгені құрайтын әлеуметтік облигациялардың екі шығарылымын орналастырды, олардың нысаналы мақсаты гендерлік теңсіздікті қысқартуға, әйелдер мен қыздардың құқықтары мен мүмкіндіктерін кеңейтуге бағытталған жобаларды инвестициялау болып табылады. Бұдан басқа, АДБ KASE-де көлемі 13,5 млрд теңге

болатын "жасыл" облигациялардың екі шығарылымы орналастырылды, олардың нысаналы мақсаты климаттың өзгеруіне бейімделу және олардың Қазақстандағы салдарын жұмсарту жөніндегі жобаларды қаржыландыру болып табылады.

"Даму" кәсіпкерлікті дамыту қоры" АҚ COVID-19 пандемиясы кезінде ең көп зардап шеккен экономика секторларынан шағын және орта бизнесті қаржыландыру мақсатында 1 млрд теңге сомасына әлеуметтік облигациялар орналастырды.

Еуразиялық Даму Банкі KASE-де жалпы сомасы 40 млрд теңгеге ESG-облигациялардың екі шығарылымын шығарды: Қазақстан аумағындағы ESG-жобаларды қаржыландыру үшін "жасыл" облигациялар, сондай-ақ әлеуметтік жобаларды қаржыландыру мақсатында әлеуметтік облигациялар.

Қазіргі уақытта KASE ресми тізіміне ESG-облигациялардың 9 шығарылымы енгізілді: жалпы сомасы 83,5 млрд теңгеге "жасыл" облигациялардың 5 шығарылымы және жалпы сомасы 43 млрд теңгеден астам сомаға әлеуметтік облигациялардың 4 шығарылымы. KASE осы бағытта жұмысын жалғастырады және өз алаңына "жасыл" және әлеуметтік облигациялар эмитенттерін тарту бойынша күш салады.

– KASE-де ұсынылған жеке корпоративтік сектор туралы да айтқым келеді. KASE осы бағытта, әсіресе ШОБ субъектілері үшін қандай жұмыс жүргізеді?

- Кәсіпкерлік субъектілерінің тұрақты дамуы және тәуекелдерді азайту үшін қаржыландыру көздерін әртараптандыру қажет, ал қор нарығы осындай құрал болып табылады. Бүгінгі таңда KASE-де шағын және орта бизнес (ШОБ) компанияларының қаржыландыру тартуы үшін барлық жағдайлар бар.

Қор нарығында облигациялар шығарғысы келетін ШОБ эмитенттері үшін қажетті құқықтық база қазірдің өзінде бар. Өз тарапынан KASE ШОБ субъектілерінің қор нарығына шығуын жеңілдету үшін ресми тізім құрылымында жеңілдетілген листингтік талаптары мен алымдары бар "балама" алаңын қарастырды, бұл ірі бизнес өкілдеріне қарағанда әлдеқайда төмен.

Мәселен, мысалы, 2022 жылдың 01 желтоқсанындағы жағдай бойынша KASE-де 67 ШОБ субъектісінің бағалы қағаздары орналастырылған. 2022 жылдың қаңтар-қараша айларында "Бламалы" алаңына ШОБ өкілі болып табылатын 13 компанияның 23 жаңа бағалы қағаздар шығарылымы енгізілді. Аталған шығарылымдар шеңберінде ШОБ субъектілері қор нарығында 14 млрд теңге тартты, бұл көрсетілген кезеңде қазақстандық қор нарығында корпоративтік эмитенттерді тартудың жалпы көлемінің шамамен 1,3 % құрайды.

– Бүгінгі таңда ШОБ субъектілерін қолдау үшін түрлі мемлекеттік бағдарламалар іске асырылуда. KASE осы бағдарламаларды іске асыруға қатысады ма?

- Қазақстан Республикасының қаржы секторын дамытуға бағытталған мемлекеттік бағдарламаларға, оның ішінде кәсіпкерлікті дамыту жөніндегі 2021-2025 жылдарға арналған ұлттық жобаға сәйкес кәсіпкерлік субъектілері шығарған облигациялар бойынша купондық сыйақы мөлшерлемесін субсидиялау және бағалы қағаздар бойынша кепілдіктер беру сияқты құралдарды пайдалана отырып, ШОБ субъектілеріне мемлекеттік қолдау көрсету көзделген.

Осы мемлекеттік бағдарламаларды іске асыру мақсатында KASE даму институттарымен – "Даму" Қорымен, ЖРРФР және ҰЭМ бірлесіп қор нарығының құралдары арқылы ШОБ субъектілерін қаржыландыру механизмін әзірледі.

Бүгінгі күні қор нарығында қаражат тартуды жоспарлап отырған ШОБ компаниялары үшін облигациялар шығаруға "Даму" Қорының кепілдігін алу мүмкіндігі ұсынылды, бұл инвесторлар тарапынан қызығушылықтың артуына ықпал етеді. Кепілдік беру "Даму"

Қорының 50 %-ға дейінгі кепілдігін қолдана отырып, 5 млрд теңгеге дейінгі көлемде қамтамасыз етілген облигациялар бойынша мүмкін болады.

"Даму" Қорының кепілдігінен басқа, ШОБ компаниялары шығарылған облигациялар бойынша купондық сыйақының бір бөлігін субсидиялау бойынша қолданыстағы мемлекеттік қолдауды қатар пайдалана алады, мұнда ШОБ субъектілері төлейтін облигациялар бойынша купондық сыйақының соңғы мөлшерлемесі 6 % құрайды, ал айырманы мемлекет субсидиялайды. Эмитенттер үшін маңыздысы – субсидиялар алу үшін шығарылатын облигациялар бойынша қамтамасыз етуді міндетті түрде ұсынудың қажеті жоқ.

ШОБ субъектілерін қолдау бағдарламасы бойынша облигациялар шығаруға ниеті бар ШОБ субъектілері – қаржылық емес ұйымдар үшін арнайы KASE 2021 жылдың желтоқсанында бағалы қағаздармен мамандандырылған сауда-саттықты ұйымдастырғаны үшін листингтік алымдар мен комиссиялық алымдар бойынша жеңілдіктерді бекітті.

Бизнес субъектілері қор нарығында қаражат тартпас бұрын олардың бағалы қағаздарына ықтимал сұранысты зерттейтінін ескеру қажет. Осындай сұранысты ынталандыру мақсатында банктер, сақтандыру ұйымдары және бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары үшін қамтамасыз етілген облигацияларды сатып алу және пруденциалдық нормативтерді есептеу кезінде тиісті есепке алу бөлігінде инвестициялау мүмкіндіктері кеңейтілді.

Осылайша, бүгінде ШОБ компанияларының отандық қор нарығының құралдары арқылы өз бизнесін қаржыландыру үшін қаражат тартуы үшін барлық қажетті заңнамалық негіз бар, сондай-ақ қор нарығына шығу бойынша бизнес үшін қолайлы жағдайлар жасау жөніндегі шаралар тұрақты негізде іске асырылуда.

Толығырақ: <https://egemen.kz/article/330811-kase-sauda-sattyq-tizimderine-engizildi>